

Familiair idiolect

In lijn met de autobiografische trend in de BeNeDictees, zou ik dit keer mijn illustere wapenfeiten moeten roemen en terzelfder tijd mijn echecs volop erkennen. Maar zo'n jantje-rechtuit ben ik niet. Om toch kwansuis te voldoen aan de eisen van het moderne huiskamerdictee, weid ik voor de niet-ingewijden uit over enkele verwanten die dankzij mijn sibbenkundige liefhebberij wat dichterbij zijn gekomen.

Om dicht bij huis te beginnen: mijn vader was een gedisciplineerde werker, maar ook een charmante donjuan, die in dit MeTootijdperk geen leven zou hebben gehad. Zijn persoonlijke normen-en-waardenpatroon stond hem toe het tijdens zijn huwelijk aan te leggen met een sliert hete klitsen, inclusief de karonje die na de onvermijdelijke scheiding kortstondig zijn tweede vrouw werd. Doorlopend eisjodies gaan had hij niet van een vreemde: hij was amper twee jaar oud toen zijn vader eega en kroost de deur van zijn Hilversumse villa wees ten gunste van een weduwe met een kekke ku en een riante hoeveelheid flippes.

Die opa, zoon van de eerste Hilversumse apotheker, leefde graag op grote voet. Hij was het type dat bij een diner de blanc de noirs zou terugsturen omdat hij geruid zou zijn, zo'n man die de gerant uitlegt dat de appels niet goed gebrijd zijn of dat het bier te veel scharlei bevat. In zijn dorp verplaatste hij zich nimmer met Jan Bil z'n wagen, maar uitsluitend per automobiel, een felrode Overland met open dak. Jan Herman kwam voort uit een lange lijn net-nietpatriciërs die er een sport van maakten zo gunstig mogelijk te trouwen binnen de kleine kring van remonstranten. Trouwlustige heren binnen de inner circle vroegen acces, prachten hun fiancee – niet zelden hun nicht – om een kusje, en de bruiloft was al zowat geregeld. Er gaat veel gevlij in een zakje!

Dat remonstrantse milieu bestond uit notarissen, dominees en doorgefourneerde handelslieden, die allen goed voor zichzelf zorgden, maar ook het toynbeewerk niet schuwden. Zo stichtte mijn overoudoom Gijs Zwartendijk in Egmond aan Zee een vakantiekolonie voor kadavereuze stadsjochies, die daar gratis konden profiteren van de gezonde zeelucht en aansterken op een dieet van jan-in-de-zak, oudewijven en hijlikmakers. Vermaak werd de kinderen ook volop geboden. Je ziet de bleekneusjes, hun tanden grieks en dwars in de mond, al joechelen voor de ronzebons, waar Jan Klaassen zijn heibeiende Katrien de pochel vol scheldt. Voor de bedorvendansen in eigen kring was zo'n kuurtje aan de kust natuurlijk overbodig. Ook de studerende adolescenten bleven mama's-kindjes; zij waren nog regelmatig in het thuisthuis te vinden, waar de dame-huishoudster hen flink in de watten legde.

Petrus G. Duker, broer van mijn oudgrootvader, bevond zich aan de rand van die kring. Duker, zoals zelfs zijn vrouw hem noemde, paarde bonhomie aan bovarysme. Hij zag zichzelf graag als de erudiete gentleman kat' exochen: minzaam converserend in zijn crapaudje, met een goed glas brouilly binnen handbereik op de bonheur-du-jour. In

werkelijkheid was hij voortdurend op reis – op het land in een gammele droschke, op zee per galjas of barkentijn – om zijn pecuniaire belangen veilig te stellen. In zijn brieven scheidt hij als een jan van een bram op over de wijze waarop hij als raad-fiscaal in Demerary hardhandig een slavenopstand wist te onderdrukken. Het meest in zijn nopjes was hij met de beloning van de WIC, ruim vierduizend Rijnse gulden. Hij was al 56 toen hij de schatrijke plantersdochter Antje Boode huwde en financieel boven Jan raakte.

De samenleving van moederskant ziet er totaal anders uit. Stokdoof voor Gods Woord, sappelend op de bok van een brougham of als havenarbeider aan de sjarriewarrie probeerde moeders voorgeslacht de eindjes aan elkaar te knopen. Dat was niet eenvoudig, janoom was de beste vriend van deze sappelaars. Oma's vader Jan Spanjer, telg uit een lange reeks arbeiders in Purmerend, schuimde de zeven zeeën af – eerst als bakszeuntje, later als kok-in-'t-ruim en ten slotte als schiegast. Gewend aan de ene schootaan na de andere aan boord, verzoop hij na een maandenlange zeereis steevast zijn loon in de kabanen. Zat als een zwitser zwalkte hij dan aan de arm van zijn dochter naar huis. Maar eenmaal aan vaste wal, zwoer hij de pait af en pas als 90-jarige ging Jan broodnuchter naar kapitein Jas.

Opa's voorouders, de Röriks, waren in 1830 als hannekemaaiers op een strowis vanuit Westfalen in de hoofdstad aan komen drijven. Rond 1910 stortte overgrootvader Hendrik zich vol vuur op de socialistische strijd. Autoritaire bolleboffen konden hem de bout hachelen, maar de hardwerkende rijswerker kon op zijn steun rekenen. De bovenbazen flink de oren wassen was voor de vakbondsman, zoon van een adje, dagelijkse kost. Helaas waren de Röriks genetisch behept met aanleg voor tbc, waardoor ook Hendrik al na 42 jaar van de gard ging. Reden genoeg voor de naneven zich vlak voor de oorlog, lang voor de Vinex-immigranten, in Hilversum te vestigen, waar de lucht schoon was.

Zo kwamen de twee werelden bijeen in één ouderpaar: de kleindochter van de Amsterdamse sociaaldemocraat viel voor de kleinzoon van de Hilversumse antipyretischepillendraaijer en baarde drie zonen, van wie de middelste u vandaag dit oud-Hollandse overzichtje meende te moeten voorleggen.